Celje - skladišče
D-Per
581/1976
5000000300,7
COBISS
OSREDNJA KNJ. CELJE

VRELCI

Leto IV. — Št. 7 (39) GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI ROGAŠKA SLATINA Julij 1976

Nova diagnostična oddelka v terapiji

V predgovoru knjige o Zdravilišču Rogaška Slatina piše prof. dr. Satler, da je več kot 300-letna tradicija Zdravilišča Rogaška Slatina, predvsem pa njen razvoj po drugi svetovni vojni z dograditvijo novih objektov, ustvarilo naše najbolj znano in ugledno naravno zdravilišče. Visoko usposobljeno strokovno in upravno vodstvo je s svojimi široko nazornimi delovnimi koncepti zagotovilo Zdravilišču najvišji strokovni nivo in ga tako postavilo v isto raven s podobnimi drugimi svetovno znanimi zdravilišči. Sodobne metode zdravljenja in najmodernejša terapevtska oprema so pripomogli, da je zdravilišče v Rogaški Slatini doseglo stopnjo mednarodno priznanega naravnega zdravilišča za bolezni prebavil.

V zadnjih desetih letih se je Rogaška Slatina preusmerila iz navadnega zdravilišča, kjer so se zdravili bolniki predvsem zaradi naše priznane rogaške Donat vode, v Center za rehabilitacijo bolnikov z obolenji prebavil. Ta preusmeritev je zahtevala nove specializirane kadre, razen tega pa tudi nova diagnostična sredstva, saj prijahajo bolniki zelo često direktno iz kliničnih ustanov, kjer so bili operirani ali zdravljeni zaradi težjih prebavnih obolenj in je nadaljnje zdravljenje treba nenehno zasledovati. Iz naših področnih bolnic pa tudi iz inozemstva včasih dobimo le delno obdelane bolnike, katere je treba diagnostično obdelati do kraja. Zaradi tega je potreba pokazala, da je treba najprej nabaviti nov rentgen.

Naša nekdanja rentgenska aparatura ni več ustrezala zahtevam podrobne diagnostike in se je zato naša uprava odločila za nabavo novega sodobnega rentgenskega aparata tvrdke Koch-Sterzel, ki je opremljen s televizijsko kamero. Delo s tem aparatom je izredno olajšano, saj ni potrebna popolna zatemnitev, žarčenje je malenkostno, tako da lahko bolnika brez vsake škode tudi dalj časa gledamo na zaslonu, ga slikamo, prav tako pa tudi zdravnik in rentgenski tehnik nista izpostavljena znatnemu žarčenju. Že prvi poizkusi so pokazali, da smo imeli srečno roko pri izbiri aparature. Naš nov rentgenski aparat daje izvrstne slike, razen tega imamo na razpolago tudi avtomatično razvijalno napravo, ki rabi za razvijanje slik samo 2,8 min. Tudi prostori, v katerih je sedaj naša nova rentgenska aparatura, so sodobno opremljeni in dajejo prijeten vtis, tako tistemu, ki dela v tem delovnem prostoru, kakor tudi tistemu, ki se poslužuje naših rentgenskih storitev.

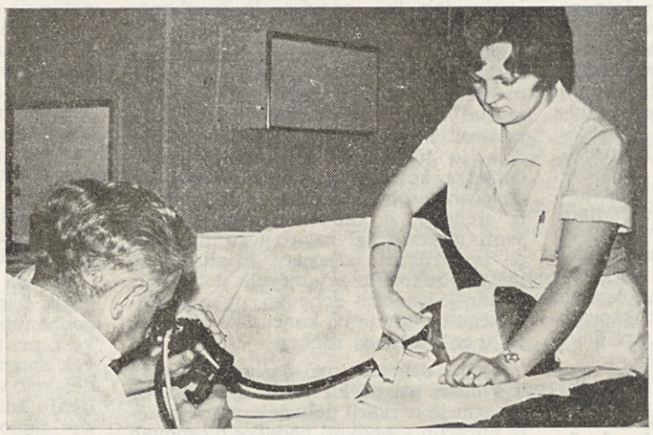

Profesor dr. Herbert Zaveršnik pri endoskopiji

Druga novina, ki smo jo morali uvesti, pa je endoskopija (endoscopein = gledati v notranjost) pri čemer mislimo na gastroskopijo (gastroscopein = gledati v notranjost želodca). Gastroskopija ni nov pojav. Prve gastroskope so izdelali v Evropi že leta 1928, vendar so bili ti gastroskopi togi in je bilo delo z njimi vse prej kot prijetno, za bolnika pa včasih tudi zelo nevarno. Šele po drugi svetovni vojni so začeli izdelovati pol gibljive gastroskope, s katerimi smo že lahko rutinsko gledali — vendar samo v želodec. Šele pred 15. leti pa so sestavili popolnoma gibljive gastroskope v katerih niso več leče, pač pa fina kot las tanka vlakna, ki prenašajo ne samo svetlobo, ampak tudi sliko. S takimi aparati je delo povsem nenevarno, za bolnika komaj neprijetno, vidljivost je izvrstna, ni nikakih slepih polj več in lahko pregledamo ves požiralnik, ves želodec in dvanajstnik prav tja do stopišča žolčnega izvodila.

Z novimi upogljivimi fibroskopi, je postala gastroskopija rutinski poseg, ki ga opravljajo dandanes že tudi po vseh perifernih bolnicah in ne moremo si predstavljati, da bi bila taka ustanova, kot je naša, t. j. Center za rehabilitacijo gastroenterooloških bolnikov, brez tega pripomočka. Rentgenski pregled požiralnika, želodca in dvanajstnika je sedaj postal odveč, saj nam nudi lahko le majhen del tega, kar danes vidimo z našimi gastroskopi. Skozi gastroskop lahko odvzamemo tudi koščke tkiva za histološko preiskavo. Mnogo diagnoz, kot so to majhni polipi, vnetja želodčne sluznice, površinske razjede želodca, pa tudi začetne oblike raka, z rentgenom sploh ni bilo mogoče postaviti. Danes vse to lahko zlahka ugotavljamo in zaradi tega temu primerno tudi dovolj zgodaj in uspešno zdravimo. Pravilo naj bi bilo, da spada vsak bolnik, ki ima močnejše težave v zgornjem delu trebuha, na tako preiskavo, pa tudi pri manjših težavah, če te trajajo več kakor 6 tednov, ne bi smeli opustiti takega pregleda. S tem bi lahko rešili marsikatero življenje, kajti začetna oblika raka na želodcu je popolnoma ozdravljiva, če je pravočasno ugotovljena in takoj operirana.

11. junija smo odprli naš novi rentgenski oddelek in našo endoskopijo, kar pomeni velik praznik in dosežek ne samo za naše zdravstvo, ampak za celoten kolektiv Zdravilišča Rogaška Slatina.

Prof. dr. med. dr. sc.
Šef zdravnik
HERBERT ZAVERŠNIK

Družbeno ekonomski odnosi v združenem delu

V prejšnji številki našega glasila smo začeli predstavljati nekatere dele osnutka zakona o združenem delu. Tokrat bomo poskušali obrazložiti nekaj bistvenih značilnosti drugega dela, ki obravnava družbeno-ekonomske odnose delavcev v združenem delu, in to o odnosih pri pridobivanju dohodka, o odnosih v delitvi in razporejanju dohodka, o upravljanju družbenih sredstev ter o pravicah, obveznostih in odgovornosti organov družbenopolitičnih skupnosti pri pridobivanju, delitvi in razporejanju dohodka.

Delavec v združenem delu s sredstvi, ki so družbena lastnina uveljavlja pravico dela z družbenimi sredstvi kot svojo neodtujljivo pravico, da dela s temi sredstvi, da bi zadovoljeval svoje osebne in družbene potrebe ter da bi kot svoboden in enakopraven z drugimi delavci v združenem delu upravljal svoje delo ter pogoje in rezultate svojega dela.

Zakon izhaja iz ustavnih načel in poudarja družbeni značaj dohodka, utemeljen z družbenim značajem dela in z družbenim značajem sredstev za proizvodnjo.

Celotna na novo ustvarjena vrednost je družbena lastnina (ne podjetniška, t. j. TOZD ali DO) in pri njeni delitvi sodelujejo **vsi**, ki so prispevali k njenemu ustvarjanju. Realizira se v socialističnih samoupravnih odnosih v denarni obliki v celoti kot dohodek temeljnih organizacij in se tako obvezno tudi izkazuje.

Delavci v temeljnih organizacijah odločajo o celotnem dohodku, doseženem s skupnim delom v temeljni organizaciji in v vseh drugih oblikah združevanja dela in sredstev. V ustvarjenem dohodku temeljnih organizacij so vsebovani tudi rezultati dela delavcev, ki v delovni organizaciji opravljajo administrativno-strokovna, pomožna in tem podobna dela skupnega pomena za več temeljnih organizacij v sestavu delovne organizacije in so organizirani v eni ali več delovnih skupnostih.

V dohodku temeljnih organizacij s področja materialne proizvodnje se izražajo tudi rezultati dela delavcev s področja izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva, socialnega varstva in drugih družbenih dejavnosti. Zato pridobivajo delavci v teh dejavnostih dohodek iz skupno ustvarjenega dohodka v materialni proizvodnji s svobodno menjavo dela glede na prispevek, ki ga dajo s svojim delom k ustvarjanju nove vrednosti v materialni proizvodnji in v skladu s samoupravno dogovorjenimi potrebami teh dejavnosti.

Osnutek zakona določa, da so pri uresničevanju pravice dela z družbenimi sredstvi delavci v združenem delu odgovorni drug drugim in socialistični samoupravni družbi za družbeno in ekonomsko smotrno uporabo teh sredstev in jih morajo kot materialno osnovo svojega in celotnega družbenega dela stalno obnavljati, povečevati in zboljševati, svoje delovne obveznosti vestno izpolnjevati ter skrbeti za stalno

Uravnilovka ponovno na prepihu

DELITEV OSEBNIH DOHODKOV V OSNUTKU ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU

Osnutek povzema že doslej uveljavljeno načelo o socialističnem nagrajevanju s tem, ko določa, da je osebni dohodek delavca odvisen od rezultatov njegovega dela in od njegovega osebnega deleža, ki ga je dal k povečanju dohodka temeljne organizacije. Delitev je odvisna od rasti produktivnosti dela vsakega delavca pa tudi od celotnega družbenega dela. V delitvi mora biti tudi izraženo načelo solidarnosti predvsem z uporabljanjem sredstev skupne porabe, ko naj se upošteva socialne razmere delavcev z nižjimi osebnimi dohodki.

Bistven element pri delitvi je uspešnost gospodarjenja. Uspešnost se pokaže le z denarno vrednostjo novo ustvarjenega proizvoda oziroma s povečanjem dohodka.

Delavci s svojim samoupravnim aktom določajo osnove in merila po katerih bodo delili čisti dohodek na osebne dohodke in na sklade. Določiti morajo tudi skupne osnove in merila pri delitvi sredstev za osebne dohodke.

Sporazumno morajo biti določena merila tudi z drugimi sorodnimi proizvajalnimi grupacijami. Če ne sprejmejo osnov in meril, lahko intervenira družbeno politična skupnost zaradi kratenja samoupravnih pravic s tem, da lahko prejmejo delavci le zajamčena sredstva za osebne dohodke (ki pa so praviloma znatno nižji).

V zakonu so izrecno navedeni nekateri osnovni elementi, ki morajo biti izraženi v osnovah in merilih. To so predvsem dejavniki, od katerih je odvisna uspešnost in učinkovitost osebnega dela, odgovornost pri delu ter posebne delovne razmere, nato smotrno uporabljanje delovnih sredstev in predmetov dela, izraženo v prihrankih in materialu ali pogonski energiji ter slednjič učinkovito gospodarjenje z minulim delom.

Da bi zagotovili tudi posebno spodbudo za napore delavcev, da s svojo ustvarjalnostjo prispevajo k pospešenemu dvigu produktivnosti dela in s tem tudi k povečanju dohodka, je v zakonu izrecno določeno, da ima delavec, ki z inovacijo, racionalizacijo ali z drugo obliko ustvarjalnosti prispeva k povečanju dohodka, pravico do posebnega nadomestila.

Delavec, ki dela, ne more ostati brez osebnega dohodka. V posebnih primerih mu je zajamčen v višini, ki mu zagotavlja njegovo materialno in socialno varnost. S svojim aktom lahko delavci določijo tudi višje zajamčene osebne dohodke kot jih bo določal zakon. Ta povečani osebni dohodek izplačujejo le iz sredstev, s katerimi razpolagajo v svoji organizaciji združenega dela, ne pa iz združenih sredstev, ki služijo za kritje z zakonom zajamčenih dohodkov. Višino osebnega dohodka delavci dokončno ugotovijo na koncu leta ob sprejetju zaključnega računa.

Da bi delavec imel jasno predstavo o svojem prispevku ter o osnovah, po katerih je ustvaril dohodek, mora končni obračun vsebovati podatke o osnovah in merilih, po katerih je ustvaril osebni dohodek, in prispevke iz njegovega dohodka za zadovoljevanje skupnih potreb, splošnih potreb in potreb za sredstva skupne porabe.

Povzetek vsega o delitvi osebnih dohodkov bi glasil, naj vsakdo prejema po svojem osebnem delovnem prispevku. Ob tem ne bo prostora za zagovornike raznih teorij, da so cene v trgovinah za vse enake, da imamo vsi enake želodce. Zagovorniki uravnilovke izhajajo predvsem iz vrst delomrznežev. Tovariš Stane Dolanc, sekretar Izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ, je kovinarskim delavcem v Novem Sadu med drugim dejal: »Pojave nedelavnosti, nedisciplineline, lenuharjenja pri delu, pohajkovanje in podobnega vedenja je treba odprto žigosati in kritizirati. Takšno vedenje v odnosu do drugih udeležencev pri delu, ki vestno izvršujejo svoje delovne obveznosti, predstavlja odvzemanje dohodka tistim, ki ga ustvarjajo. To se ne nanaša samo na kolektive, ta pojav ne obstaja samo v tovarnah, temveč tudi v naši administraciji od občine do federacije, pa tudi v organizacijah zveze komunistov, v raznih strokovnih službah in drugje. Tudi zaposleni v družbenih in državnih službah veliko izostajajo z dela, zamujajo, neracionalno izkoriščajo delovni čas, njihov odnos do dela je neodgovoren, da ne govorim o tistih nesposobnežih, pogosto resnih birokratih, ki zaradi nemarnosti kradejo delovnim ljudem mnogo dragocenih ur in dnevov.

Seveda ne moremo pričakovati ustreznega uspeha v borbi proti lenuhom in podobnim, če samo apeliramo na zavest, pri tem čakamo, da se takšen človek spremeni in postane odgovoren sodelavec v procesu proizvodnje in življenju kolektiva. Sprejeti je treba ustrezne samoupravne ukrepe in zlasti dosledno uresničevati socialistično načelo nagrajevanja po delu.

Nagrajevanje ni povsod urejeno po izidih dela. Še vedno imamo primere uravnilovke, ki zožuje pobudo, destimulira dvig delovnih sposobnosti in ne daje spodbude za boljšo organizacijo dela in racionalno poslovanje.

Protagonisti uravnilovke so prav tisti delomrzneži ali demagogi, ki operirajo s priljubljeno tezo, da imajo vsi enake želodce in da bi morali zaradi tega imeti tudi enake plače. Dodal je misel, ki si jo velja zares zapomniti: »Imel bi prav, če bi imeli enak odnos do dela, enake roke in enako pamet.«

Sč.

rast produktivnosti svojega in celotnega družbenega dela. Če tega ne spoštujejo in zapade temeljna ali delovna organizacija v težave, trpijo ustrezne materialne posledice.

Poudarjena je ustavna pravica in dolžnost planiranja družbenega in materialnega razvoja organizacije združenega dela in skupnosti ter princip usklajevanja in sporazumevanja pri planiranju. To se uresničuje tako, da:

— v temeljni organizaciji delavci samostojno sprejemajo plane in sklepajo samoupravne sporazume o temeljih planov samoupravnih organizacij in skupnosti ter o temeljih planov družbenopolitičnih skupnosti in

— te sporazume oziroma obveznosti iz njih pri sprejemanju in izvrševanju svojih planov spoštujejo in izvajajo, v nasprotnem primeru pa ima družbenopolitična skupnost pravico in dolžnost ukrepanja.

Dohodek je rezultat živega dela in minulega, to je opredmetenega dela, dosega pa se odvisno od produktivnosti živega dela in uspešnosti upravljanja in gospodarjenja z družbenimi sredstvi kot s svojim in družbenim minulim delom. Dohodek, ki ga delavci pridobivajo v temeljni organizaciji je:

— materialna osnova samoupravljanja in motiv zanj, pa merilo uspešnosti dela in merilo odgovornosti za uspešno delo;

— podlaga in vir sredstev v okviru novoustvarjene vrednosti za zadovoljevanje skupnih, splošnih in osebnih potreb ter sredstev za skupno porabo delavcev, za razširitev materialne osnove dela ter za ustvarjanje in obnavljanje rezerv;

— podlaga in vsebina družbenega planiranja in

— podlaga in vir svobodne menjave dela med delavci v materialni proizvodnji in delavci družbenih dejavnosti.

Delavci v združenem delu zagotavljajo stalno povečanje dohodka:

— z razvijanjem svojih delovnih sposobnosti, znanj, organizacij dela, z uporabo znanosti in tehnike, z vestnim izpolnjevanjem delovnih obveznosti itd.;

— z ekonomsko in družbeno smotrnim uporabljanjem vseh sredstev družbene reprodukcije;

— s prilagajanjem zahtevam domačega in tujega trga, s samoupravno dogovorjeno delitvijo dela in z medsebojnim usklajevanjem planov na podlagi tega.

Delavci razporejajo dohodek temeljne organizacije:

1. za osebne dohodke in lastno skupno porabo, zboljšanje in razširitev materialne osnove dela (del dohodka za poslovni sklad) ter ustvarjanje in obnavljanje rezerv v temeljni organizaciji (del dohodka za rezervni sklad);

2. za zagotovitev skupnih in splošnih pogojev za delo in razvoj družbe.

Kot skupni in splošni pogoji za delo in razvoj družbe se štejejo in zagotavljajo:

— skupne in splošne potrebe na področju izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva, socialnega varstva in drugih družbenih dejavnosti, ki se zadovoljujejo s svobodno menjavo dela in na področju socialne varnosti;

— splošne družbene potrebe, ki se zadovoljujejo v okviru družbenopolitičnih skupnosti;

— druge potrebe, določene na podlagi zakona.

O teh pogojih odločajo delavci v temeljni organizaciji skupaj in enakopravno z drugimi delavci v združenem delu v skladu z obveznostmi, ki so jih prevzeli s samoupravnim sporazumom o temeljih planov, z drugimi samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori kot tudi prek svojih delegacij in delegatov s sprejemanjem odlokov in zakonov na raznih nivojih samoupravljanja in združevanja.

Pogoje za pridobivanje dohodka urejajo delavci v temeljni organizaciji s samoupravnimi sporazumi, ki jih sklepajo z delavci v drugih temeljnih organizacijah, s katerimi so med seboj povezani s skupnimi interesi pri pridobivanju dohodka. Tako urejajo zlasti temelje za oblikovanje cen in drugih pogojev za prodajo proizvodov in storitev, osnove in merila za udeležbo v skupno ustvarjenem dohodku, ko združujejo delo in sredstva in druge medsebojne odnose.

V osnutku so navedene štiri osnovne oblike pridobivanja dohodka temeljne organizacije, to so:

1. s prodajo proizvodov in storitev na domačem in zunanjem trgu (eksterna realizacija) ali v okviru organizacije združenega dela (interna realizacija);

2. s svobodno menjavo dela;

3. z deležem v skupaj ustvarjenem dohodku iz naslova združevanja dela in sredstev;

4. po drugih osnovah, ki jih določa zakon (premije, regresi, dotacije idr.).

Prva oblika je poznana, o drugi smo govorili že spredaj, pomudimo se pri tretji. Tu sta možni dve obliki — delež v skupnem prihodku in delež v skupnem dohodku.

Za prvo gre, ko se ustvarjajo prihodki s prodajo proizvodov ali storitev, ki so rezultat skupnega dela delavcev v dveh ali več temeljnih organizacijah, ki so v sestavi ene ali več delovnih organizacij (fazna proizvodnja), ali kadar gre za skupne prihodke, ustvarjene v sodelovanju med proizvodnjo in trgovino.

S skupnim dohodkom je mišljen dohodek, ustvarjen s skupnim vlaganjem sredstev in dela, torej tisti, ki ga skupno ustvarijo temeljna organizacija, ki pri svojem delu uporablja sredstva drugih temeljnih organizacij in tiste temeljne organizacije, ki imajo pravico do deleža v skupnem dohodku. V okviru deleža v skupnem dohodku ima temeljna organizacija, ki je združila sredstva, iz naslova minulega dela pravico do povračila vrednosti, ki jo je vložila in do nadomestila za gospodarjenje z družbenimi sredstvi. Vse to se določi v samoupravnem sporazumu, ni pa možno predvideti trajnega deleža v skupnem dohodku.

Skupaj doseženi dohodek mora biti v celoti razporejen na temeljne organizacije, ki so bile udeležene v njegovem ustvarjanju. Merila, po katerih se razporeja, se v sporazumu določijo za daljše obdobje, praviloma za obdobje, za katero se sprejema srednjeročni plan.

O pridobivanju dohodka s svobodno menjavo dela smo že govorili, dodajmo še, da temeljne organizacije na področju družbenih dejavnosti pridobivajo dohodek tudi iz osebnega dohodka delavcev ali dohodka oziroma prihodkov drugih delovnih ljudi na podlagi prispevka, ki so ga s svojim delom dali k zadovoljevanju osebnih in skupnih potreb ter interesov teh delovnih ljudi. Tu so mišljeni prispevki, ki jih po sklenjenih sporazumih odvajamo iz naših (bruto) osebnih dohodkov.

Osnutek prinaša nekaj novosti v način ugotavljnaja dohodka. Iz sklopa materialnih stroškov izloča vse oblike osebne potrošnje in jih prenaša v breme dohodka. Glede amortizacije določa, da se pred ugotovitvijo dohodka lahko obračuna le v višini predpisanih minimalnih stopenj, nad temi stopnjami pa se lahko obračuna iz doseženega dohodka.

V dohodku temeljne organizacije se posebej ugotavlja del dohodka, ki je rezultat dela v izjemno ugodnih naravnih pogojih, ki je rezultat izjemnih ugodnosti na trgu ali drugih izjemnih ugodnosti pri ustvarjanju dohodka. Ta del se ugotavlja po kriterijih in merilih predvidenih v samoupravnem sporazumu ali z zakonom in uporablja po določbah sporazuma za razvoj delovne organizacije, v kateri so združene temeljne organizacije ali za razvoj materialne osnove združenega dela v občini in republiki oziroma avtonomni pokrajini.

Iz dohodka temeljne organizacije se poravnajo obveznosti po sporazumih o svobodni menjavi dela, obveznosti po zakonu za zagotovitev socialne varnosti delavcev, zakonske obveznosti nasproti delovnim skupnostim, ki opravljajo dela skupnega pomena za delavce v temeljni organizaciji in še vrsta drugih izdatkov in obveznosti, ki jih osnutek zakona predvideva. Ostanek dohodka predstavlja čisti dohodek.

A. T.

(se nadaljuje)

Kako bomo letovali

Da. Kako neki bomo letovali, se morda vpraša sleherni zaposleni v Zdravilišču. Tako kot pretekli dve leti, bi dejal tisti, ki je že letoval. Vendar je letos le nekaj novega. Poleg osmih camp prikolic imamo v Odmaralištu Jurij Kalc v Valbandonu pri Puli izmenjavo zaposlenih in tako imamo v tem prijetnem in mirnem, nasproti Brionov ležečem obmorskem letovišču, na razpolago dve troposteljni sobi. Sobi sta opremljeni s tušem, WC in balkonom s pogledom na morje. Sobi sta v večji zgradbi Odmarališta, na razpolago pa sta od 20/6-76 do 5/9-76. Poleg tega smo v to Odmaralište prestavili tri od osmih prikolic iz Medveje. Te smo postavili v nizek borov nasad v neposredni bližini plaže. Plaža je obrnjena proti jugu. Velik del te je posut z mivko, nekaj pa je prodnate. Na plaži je tobogan in bazen za naše najmlajše.

Bralec se bo vprašal, kaj pa Medveja? Tu je ostalo pet prikolic. Nameščene so na skupnem kompleksu, blizu potoka in restavracije. V vseh prikolicah je električna napeljava. Vse prikolice so ozemljene in testirane. Plin pa uporabljamo samo za kuho.

Sedaj pa poglejmo še, kako je s prijavami za letovanje. Kot vsako leto, smo tudi letos pripravili anketo. Od 750 razdeljenih, poimensko vročenih anket, je bilo vrnjenih 113 z negativnim odgovorom in 107 s pozitivnim odgovorom. Skupno torej 220. Kje pa so še ostale? No, pa pustimo to. Naj bralec sam pride do zaključka. Teh 107 prijavljencev se je v večini primerov odločilo za letovanje v juliju in avgustu. Če pa vemo, da v teh dveh mesecih lahko letuje samo 60 prijavljencev, kam potem s preostalimi 47. Morda na to ni nihče pomislil. Zato je bilo na Odboru za družbeni standard sklenjeno, naj letos gredo predvsem tisti, ki še niso letovali in kateri imajo šoloobvezne otroke. Vse ostale pa razporediti v predsezono in po njej. Žal pa je tudi tokrat prišlo do raznih nesoglasij in nerazumevanja. Nekaj zaradi nepoznavanja razmer, zaradi pomanjkljivosti ankete in drugo. Vsi pa ob vsem tem pozabljamo na nekaj socialno šibkih družin in gmotno nesposobnih, da bi si privoščili 10-dnevno letovanje na morju. Upamo in želimo, da naslednje leto le nekaj storimo za te.

P. S.

Rezultati enoletnega anketiranja gostov

V NEKAJ SESTAVKIH SMO ZELO STRNJENO PRIKAZALI IN OBDELALI VEČINO VPRAŠANJ IN ODGOVOROV IZ ENOLETNE ANKETE MED NAŠIMI GOSTI. OSTALI STA NAM ŠE VPRAŠANJI V ZVEZI S PITJEM MINERALNE VODE DOMA IN O MOŽNOSTI REDNEGA KUPOVANJA NAŠE SLATINE V KRAJU STALNEGA BIVALIŠČA

Prvo vprašanje je glasilo: »Ko ste v kraju vašega stalnega bivališča, katero mineralno vodo osebno v svojem gospodinjstvu redno ali pretežno pijete?«

Kot možen odgovor je bilo navedenih 10 vrst naših domačih vod, enajsti odgovor »ostalo« in dvanajsti — ne pijem nobene. Da bi bili odgovori čim bolj objektivni je bil naš Donat naveden na drugem in Tempel na šestem mestu. V elaboratu so odgovori tabelirani samo za domače goste z raznih vidikov in ne bo odveč, če jih podrobneje prikažemo.

Naši gosti skoraj vsi tudi doma pijejo mineralne vode, le 4 % jih je odgovorilo, da ne pijejo nobene. Žal ne pijejo vsi naših slatin! Donat pije 56 % anketiranih (analogno vseh naših) gostov, a Tempel le 14 %.

Zanimivo je, da ni bistvenih razlik v teritorialni distribuciji, to je po republikah. Potrošnikov Donata imamo relativno največ (med našimi gosti) v Sloveniji — 65 %, v Hrvatski (še) 52 % in relativno manj v oddaljenih republikah, toda še vedno prek 40 %. Spomnimo se istočasno, da iz teh republik nimamo veliko gostov, saj jih je iz Slovenije in Hrvatske prek 85 %. Pri Templu so razlike še manjše, 16 % Hrvatov in 14 % Slovencev navaja, da ga pijejo.

Skoraj nobenih razlik ni glede na velikost kraja stalnega bivališča, nekoliko močneje so zastopana le srednje velika mesta. Gosti s poprečnimi dohodki so večji potrošniki Donata (58 %), z nadpoprečnimi in podpoprečnimi pa manj — 48 in 45 %.

Med moškimi in ženskami ni razlik, opazne pa so glede na starost. Mlajši gosti so slabi potrošniki mineralnih vod, Tempel pijejo nekoliko bolj gosti srednjih let, Donat pa najbolj najstarejši. Med poklici ni pomembnejših razlik.

Drugo vprašanje je bilo: »Ali je možno v trgovini, kjer običajno kupujete prehrambno blago, kupiti mineralno vodo Donat?«

Odgovor imamo v tabeli za vse, ki so nam na anketo odgovorili. Taki so — v %:

	Možno je kupiti	Ni možno kupiti	Ne vem
Domači — samoplačniki	69	26	5
Domači — kreditirani	77	18	5
Avstrijci	77	17	6
Nemci	28	47	25
Italijani	57	31	12
Skupaj	68	24	8

To isto razčlenimo še po posameznih teritorialnih področjih v Jugoslaviji:

	Možno je kupiti	Ni možno kupiti	Ne vem
Slovenija	89	8	3
Hrvatska	69	25	6
Bosna in Hercegovina	46	50	4
Srbija	38	47	15
Vojvodina	67	25	8
Skupaj	74	21	5

Možnost redne oskrbe z Donatom je v Sloveniji dokaj dobra, a še ni popolna, precej manjša pa je v drugih republikah. Navedbe o možnostih kupovanja Donata v inozemstvu se zdijo skoraj preoptimistične, če jih primerjamo s prodanimi količinami, zlasti v Nemčijo in Italijo.

Oskrbljenost trgovin imamo ilustrirano še glede na velikost kraja stalnega bivališča. Podatki so naslednji — v %:

	Možno je kupiti	Ni možno kupiti	Ne vem
Glavno mesto države, republike ali pokrajine	77	16	7
Večje mesto	66	21	13
Srednje mesto	56	36	8
Manjše mesto	60	34	6
Vas	58	37	5

Iz te tabele vidimo, da je oskrbljenost v večjih in velikih mestih znatno boljša kot v ostalih krajih, kar nam gotovo nalaga dolžnost raziskati in dopolniti distribucijske poti in posrednike.

Za tiste, ki so odgovorili, da mineralne vode Donat ne morejo kupiti, ali da ne vedo, če je na razpolago, smo dodali podvprašanje: »Kolikor je ni možno kupiti, ali bi jo vi osebno redno ali občasno pili v primeru, da mineralno vodo DONAT redno dostavljamo v vaš kraj?«

Dobili smo naslednje odgovore v %:

	Da, redno bi jo pil	Da, občasno bi jo pil	Ne, zagotovo je ne bi pil
Domači — samoplačniki	64	33	3
Domači — kreditirani	64	35	1
Avstrijci	64	33	3
Nemci	70	21	9
Italijani	60	40	—
Skupaj	64	32	4

Tudi te odgovore imamo tabelirane po velikostih kraja stalnega bivališča in regionalnih področjih Jugoslavije, vendar sestavka z njimi ne bomo obremenjevali.

Teh nekaj informacij gotovo ni zadostna podlaga za sprejemanje konkretnih odločitev za dopolnitev ali spreminjanje prodajne politike in drugih akcij pospeševanja plasmana, so pa vsekakor indikativni. Podrobnejša raziskava in analiza ter primerjava še drugih podatkov o teritorialnih in časovnih distribucijah gostov, kakor tudi prodaje naših mineralnih vod, bi lahko dala nove napotke za intenziviranje naše prodaje.

Brez nekih posebnih študij in analiz pa lahko trdimo, da smo doslej premalo storili, da bi izvajali potrebne in uspešne ukrepe ekonomske propagande in pospeševanja prodaje pri naših gostih v času, ko bivajo pri nas. Iz raznih drugih raziskav vemo, da ne pijejo vsi družinski člani iste vrste mineralne vode, še zlasti ne Donata. Vsiljuje se prepričanje, da bi z intenzivnejšimi akcijami lahko pridobili v družinah naših gostov in potrošnikov Donata tudi več kupcev in potrošnikov Templa. Iz odgovorov o namerah potrošnje pri tistih, ki ne morejo »v svojih trgovinah« kupovati Donata, pa sklepamo, da bi se prodaja Donata povečala, če bi našli in vzpostavili tak sistem prodaje in distribucije, da bi bilo to našo slatino moč dobiti v vsakem kraju in na čim več prodajnih mestih. Višja maloprodajna cena verjetno tu ne bi bila glavna ovira za večji plasma.

Kot je bilo že omenjeno, je tekla istočasno z anketo še ena raziskovalna akcija — zdravniško opazovanje. Za vsakega desetega gosta, ki je bil v tem enoletnem obdobju na zdravniškem pregledu, je bil izpolnjen poseben vprašalnik. Izpolnjevale so ga sodelavke v sprejemni pisarni terapije in zdravniki. Za vestno opravljeno delo, za katerega ni bilo dano nobeno dodatno plačilo, gre vsem sodelujočim zasluženo priznanje.

Namen tega članka ni podrobno prikazovanje vsebine in rezultatov tega opazovanja. Podali jih bomo povsem na kratko. Smoter in cilj te raziskovalne akcije je bil zbrati določene podatke o poklicih, načinu dela in prehrane, o družinskih razmerah, o glavnih in vzporednih diagnozah ter o zdravnikovi in pacientovi oceni uspešnosti zdravljenja v našem zdravilišču. Nekaj vprašanj je bilo podobnih ali enakih kot v anketi o motivu in odločitvi za prihod v Rogaško Slatino in o navadah pitja mineralne vode doma. Posebno vrednost imajo tu zbrani naslovi zdravnikov, ki so goste napotili na zdravljenje k nam.

Žal teh naslovov še nismo koristno uporabili za potrebne akcije, niti se ne nadaljuje zbiranje in izpopolnjevanje evidence o zdravnikih, ki so nam naklonjeni in nam pošiljajo goste. Najbrž tu marsikaj izgubljamo.

Gotovo bomo napačno ravnali, če bomo množino informacij, ki smo jih s tem zdravniškim opazovanjem zbrali, prepustili pozabi. Naša zdravstvena služba že od vsega začetka sistematično zbira mnogo strokovnih podatkov na zdravstvenem kartonu, ki je izpolnjen za vsakega pacienta, ta kartoteka pa je arhivirana za vrsto let v nazaj in že dolgo tudi na »Listu rehabilitacije«, katerega izpolnjujemo za splošno zdravstveno statistiko. Sistematična obdelava vseh teh podatkov bi nam gotovo nudila obilico gradiva in trdno podlago za stalne inovacije pri naših storitvah ter za uspešno pridobivanje novih gostov kakor tudi tistih, ki odločajo o sredstvih za financiranje

Rak ni nepremagljiv - boj proti raku!

DANES OBJAVLJAMO ČLANEK »PLJUČNI RAK«, KATEREGA AVTORICA JE DR. ZDENKA PODGORNIK-RUNOVC, SPECIALISTKA RADOTERAPEVTKA

Med vzroki naglega naraščanja te bolezni je vsekakor kajenje cigaret

Obolevanje za pljučnim rakom je v zadnjih desetletjih močno naraslo. Naj navedem le nekaj statističnih podatkov. Pred 50 leti je bil pljučni rak prava redkost. Kratek podatek iz ZDA: leta 1930 je umrlo v tej deželi za pljučnim rakom 2837, leta 1950, torej 20 let pozneje, pa že 18.313 ljudi. Te številke nam povedo, da je smrtnost zaradi tega obolenja narasla v 20 letih za 500 odstotkov. V Sloveniji je leta 1966 zbolelo za pljučnim rakom 410 ljudi, to je 11 % vseh obolelih za rakom. Od tega je bilo 17 % žensk, to je slaba šestina. Za nobeno drugo vrsto raka ni obolevanje tako naraslo kot prav za pljučnim rakom. Očitno je, da za pljučnim rakom mnogo pogosteje obolevajo moški kot pa ženske. Po statistikah je razmerje med spoloma 7 : 1 v korist žensk.

Kje so vzroki tako naglega naraščanja te bolezni? Vse statistike dolžijo za ta porast vse večje število kadilcev cigaret. Pri izgorevanju leteh namreč nastajajo snovi, kot sta bencpiren in bencantracen, ki pri laboratorijskih poskusih povzročajo raka na poskusnih živalih. Pri posameznem kadilcu ni mogoče napovedati, ali bo sploh in kdaj bo obolel za pljučnim rakom. Raziskovalci pa so si edini v tem: čim dalj traja kajenje in čim večja je dnevna količina pokajenih cigaret, tem večja je možnost obolenja za pljučnim rakom.

Pregledi kadilcev so pokazali, da imajo ti na sluznicah dihalnih organov spremembe, ki jih pri nekadilcih ni. Te spremembe štejemo za predrakave, to se pravi, da se iz njih lahko razvije rak. Po mnenju strokovnjakov kajenje cigar in pipe ni tako nevarno, ker taki kadilci ne vdihavajo tako globoko dima kot kadilci cigaret. Napotek je tak: tudi dolgoletni kadilec zmanjša možnost, da bi zbolel za pljučnim rakom, če preneha kaditi. Najbolje pa je, da sploh ne začnemo kaditi, kajti kajenje pospešuje nastanek pljučnega raka, kakor tudi drugih obolenj, predvsem obolenj srca in ožilja!

Povzročitelje pljučnega raka iščemo tudi drugod. Vemo, da je obolevanje dvado štirikrat pogostejše v mestih kot na deželi. To pripisujemo zraku v mestih, ki ga onesnažuje industrija in velik promet. Pred nekaj desetletji so mislili, da je tuberkuloza marsikdaj predhodnik pljučnega raka. Toda čas je pokazal, da upadanje tuberkuloze ne gre v korak z naraščanjem pljučnega raka. Ne moremo reči, da so nepomembna razna kronična, t. j. dolgotrajna vnetja v samih pljučih in sapnikovih vejah ter vejicah. Ta obolenja stalno dražijo sluznico, ki je tako bolj dovzetna za razvoj raka.

Pljučnega raka se da hitro spoznati ali pa tudi zelo težko. Želimo si, da bi ga spoznali čimprej. V zgodnjem stanju so znamenja neznatna. Najpomembnejše znamenje je kašelj. Ta se pojavlja tudi pri drugih kroničnih obolenjih pljuč in sapnikovih vej npr. pri bronhitisu. Znan je dolgoletni kašelj kadilcev, zlasti jutranji! V tem primeru nam postane sumljiva vrsta kašlja. Če se ta spremeni, bodimo pozorni. Če opazimo krvav izmeček, je to resno opozorilo, da moramo k zdravniku, čeprav krvavkast izpljunek lahko povzročajo tudi druga obolenja. Drugo pomembno znamenje je težko dihanje, ki se pojavlja tudi, če bolnik miruje, ter je žvižgajoče in ostro. Pomembno znamenje je tudi bolečina v prsih, ki je podobna zbadanju in se pri kašljanju poveča. Neredko se pridruži pljučnemu raku pljučnica. Vsa znamenja, kot so npr. temperatura, znojenje, spremembe v krvi, govorijo v prid vnetju. Rentgenski pregled po preboleli pljučnici pa nam odkrije rakavo obolenje. Ne trdimo, da je vsaka pljučnica posledica ali znanilec raka. Še zdaleč ne! Vendar ni nikdar odveč temeljit pregled po prestani pljučnici. Vidimo, da znamenja začetnega pljučnega raka niso zelo značilna. Zato naj nas nekaj tednov trajajoči kašelj opozori, da gremo k zdravniku. Najpametneje je, da si damo po 45. letu starosti vsaj vsako leto enkrat pregledati pljuča.

Moderna medicina ima na voljo že dokaj zanesljive metode, da lahko ugotovi to bolezen. Najpreprostejši je rentgenski pregled in slikanje pljuč. Na sliki vidimo dostikrat zasenčenje, ki ga povzroča tumor, ko bolnik nima še nobenih težav. Če nam rentgenska slika zbudi sum, da gre za rakavo obolenje, izberemo še druge diagnostične postopke. Najvažnejša je bronhoskopija. Pri tej preiskavi s posebno napravo pogledamo v sapnico (bronchus) in njene bližnje veje. Tako neposredno vidimo tumor in ga tudi košček odrežemo za mikroskopski pregled. Rezultat pregleda izrezanega tkiva pod mikroskopom je zelo zanesljiv. Večkrat pa leži tumor globoko v pljučih in ga z omenjeno napravo ne moremo videti. V tem primeru nam pogosto pomaga bronhografija, sapnico in njene veje napolnimo s kontrastnim sredstvom, da postanejo pri rentgenskem slikanju vidne. Tako lahko vidimo mesto, kjer rakavo tkivo zapira sapnico. Zelo nam pomaga tudi pregled celic v izpljunku ali v brisu sluznice, ki ga napravimo pri bronhoskopiji. S površine tumorja se namreč luščijo rakave celice, ki jih pod mikroskopom lahko spoznamo.

Pljučnega raka najbolj zanesljivo pozdravimo z operacijo. Žal, često to ni mogoče, ker pride bolnik prepozno na zdravljenje ali pa nam druge okoliščine ali obolenja preprečijo, da bi bolnika operirali. Drug način zdravljenja pa je obsevanje z rentgenskimi ali gama žarki, s katerimi dosežemo mnogokrat zadovoljivo izboljšanje, včasih pa tudi dokončno ozdravljenje.

Prihodnjič:
RAK NA ŽELODCU

zdravljenja v naravnih zdraviliščih iz družbenih skladov ter o pošiljanju pacientov v ta zdravilišča, konkretno k nam v Rogaško Slatino.

Zaključek

Izvedena anketa nam je prikazala naše goste iz raznih zornih kotov. Smelo trdimo, da marsikaj od tega prej nismo vedeli.

Ugotovimo lahko, da je anketa pokazala visoko stopnjo zadovoljstva z zdraviliškimi storitvami Rogaške Slatine. Istočasno je pokazala na nekaj šibkih točk. Težko bi trdili, da marsikatere pomanjkljivosti niso bile odgovornim delavcem že do sedaj znane. Vprašanje je, ali so poznali postale že preveč navada, tanjihove dimenzije in ali niso ko da se nanje počasi pozabi.

Cela vrsta pripomb oziroma nedostatkov je takih, da jih je mogoče odstraniti z dobro organizacijo in z dobro voljo ter s čutom za odgovornost brez dosti denarja. Naj spomnimo tu na pomanjkljivo higieno, hladno hrano, okusom neprirejeno hrano, predolgo čakanje, neprijaznost in podobno. Tudi za udobne postelje, tam kjer jih ni, niso potrebna taka sredstva, da bi jih Zdravilišče ne zmoglo. Za možnosti rekreacije in razvedrila je že precej storjenega, marsikaj bi se dalo še storiti — prostori za čitanje revij in časopisov, več TV aparatov, stalno odprta kavarna (v terapiji ali v hotelu Park), strukturi gostov primerna glasba, prireditve pozimi, možnost kakega športa pozimi itd.

Anketa je pokazala, dogodki po odprtju hotela Donat pa potrdili, da gosti s hotelskim standardom niso zadovoljni in si želijo boljšega. To potrjuje že spoznano potrebo o nujnosti modernizacije starih hotelov. Odgovori o željah po višjem nivoju storitev nam kažejo, da ni potreben ekskluzivno visok nivo gostinskih in hotelskih storitev, temveč solidna udobnost na nivoju kot jo ima praktično večina ljudi doma. Z modernizacijo hotelov bo torej potrebno zagotoviti sodobni osnovni hotelski standard s čim manjšimi naložbami, restavracijski pa v glavnem odgovarja. Visoki nivo ponudbe naj bo v hotelu Donat ob ustreznih cenah. Res dobro storitev je danes že precej ljudi pripravljeno drago plačati.

Dobili smo potrditev, da so zdraviliški gosti stalni gosti, ki se večkrat vračajo. Za stalne goste je nujno uvesti posebno evidenco ter skrbeti za primerno komuniciranje in ravnanje z njimi.

Sredstva, porabljena za študije in raziskave so nekoristno vložena, če izsledkov ne uporabimo. To velja v polni meri tudi za raziskovalni akciji, ki sta bili prikazani v teh nekaj nadaljevanjih. Program raziskave ni bil in ni mogel biti tako zastavljen, da bi bili dani že konkretni »recepti«, kako ravnati v prihodnje. Te recepte bomo lahko sestavili le sami, tako da bomo vse podatke skrbno in kritično proučili, sprejeli določene zaključke, ustrezno ukrepali in nato kontinuirano spremljali in kontrolirali rezultate naših ukrepanj. V ta namen bi bilo potrebno formirati delovno skupino, ki bi ves material sistematično proučila, izdelala podrobne in konkretne predloge, vrstni red nujnosti in možnosti realizacije in za izvedbo tudi skrbela.

Opravljene raziskave ne smejo ostati osamljene. V manjšem obsegu, s čim manjšimi stroški, je treba z njimi nadaljevati ter tako spremljati in preverjati prihodnje tendence, kakor tudi uspešnost lastnih bodočih akcij in ukrepov.

A. T.

Sklepi in stališča sindikatov Slovenije o oddihu in rekreaciji delavcev

ZVEZA SINDIKATOV SLOVENIJE IN ZVEZA SINDIKATOV JUGOSLAVIJE STA SVOJO POLITIKO DO ODDIHA IN REKREACIJE DELAVCEV OPREDELILI V NEKAJ DOKUMENTIH

Na splošno lahko ugotovimo, da smo v preteklem obdobju dosegli pri razvijanju oddiha in rekreacije delavcev lepe uspehe. Večje na področju telesne kulture in rekreacije, manjše pri letnem oddihu delavcev. Navkljub doseženim uspehom in nekaterim izredno pozitivnim premikom, pa ne moremo biti s svojo dejavnostjo v celoti zadovoljni.

Srečnejši, zadovoljnejši, kulturno in osebnostno bogatejši, bolj human, bolj razvit, sposobnejši in — razumljivo telesno in duševno bolj zdrav delavec in občan — to je celovit prispevek oddiha in rekreacije v boju za večjo storilnost dela, za večje gospodarske uspehe in za večjo obrambno sposobnost občanov po eni strani ter prispevek k lepšemu in pestrejšemu življenju po drugi strani.

Letni oddih

V letu 1974 je Zavod za statistiko SRS izvedel izredno zanimivo in bogato anketo o koriščenju letnih dopustov. V lanskem letu je letovalo v krajih izven stalnega bivališča 45 % delovnih ljudi, in sicer približno 20 % v počitniških domovih, 9 % v gostinsko-turističnih objektih, drugi pa pri sorodnikih, s šotorom ali kako drugače. Skoraj 48 % delavcev je dopust preživelo doma, 6,5 % delavcev pa na to vprašanje ni odgovorilo.

Raziskava je pokazala, da preko 55 % delavcev, ki ne izkoristijo dopusta resnično za oddih, ne letuje zaradi prevelikih stroškov. Ta odstotek je za 8 % višji kot ga je v letu 1976 pokazala podobna raziskava sindikata storitvenih dejavnosti. Slabih 17 % ne letuje zaradi delovnih zadržkov in nekaj več kot 18 % zaradi različnih družinskih obveznosti.

Pri osveščanju delavcev o vrednosti aktivnega letnega oddiha dajemo premalo teže tudi širšim človeškim dimenzijam teh koristi, kot so vloga letnega dopusta na socializacijo človeka, na utrjevanje medčloveških odnosov, na utrjevanje odnosov med zakoncema, med starši in otroci, na spoznavanje novih ljudi, navezovanje novih stikov, spoznavanje novih običajev in krajev itd.

Pri načrtovanju dopustovanja ni načrtnosti pri koriščenju letoviščarskih kapacitet. V obdobjih, ko pretresajo turistično gospodarstvo kritične situacije, se precenjujejo možnosti, da domači gostje letujejo v objektih komercialnega turizma, in nasprotno, v obdobjih, kadar so turistične organizacije zasedene s tujimi gosti, se naj pod ugodnejšimi pogoji koristijo te kapacitete za letovanje domačih gostov vendar v predsezoni in po njej.

Počitniški domovi: Po dobljenih podatkih za leto 1974 je bilo na območju SR Slovenije 148 počitniških domov z 9822 ležišči. Ni pa znano, koliko je od tega domov slovenskih organizacij, niti ne vemo, koliko domov imajo slovenske organizacije v drugih republikah. Zanimivo je, da se je interes do počitniških domov v Sloveniji v letu 1974 izredno povečal. Zmogljivosti domov so se povečale za 27 %, število nočitev za 24 % in finančni promet za 24 %. Po nekaterih ocenah se je interes do domov povečal tudi v letu 1975.

Počitniški domovi imajo tudi zelo malo spremljajočih objektov, tj. igrišč, rekreacijskih in športnih površin, trim kabinetov itd. Ti objekti ne zahtevajo posebno velikih sredstev. Udarniško delo in združevanje sredstev večjih uporabnikov bi vprašanje rešilo.

Dopusti: Kolektivne dopuste, ki jih zahteva tehnologija, največkrat ne moremo menjati, ker se zanje odločajo zaradi ekonomskih razlogov. Kako tehtni so ekonomski razlogi, ko istočasno odhaja na dopust nekaj tisoč delavcev in jim je nemogoče zagotoviti ustrezno letovanje, je močno pod vprašajem.

Očitno je namreč, da smo sindikati premalo dosegli v svoji zahtevi, da mora tudi razpored šolskih počitnic, tako letnih kakor tudi zimskih, prispevati k večjim možnostim za letovanje delovnih ljudi. Premaknitev zimskih šolskih počitnic za dva tedna očitno ne bi škodovalo interesom učno vzgojnega procesa. Povečala pa bi se možnost za zimski oddih delavcev in njihovih družin.

Regres za letni oddih: Ne moremo biti zadovoljni s politiko uresničevanja delitve sredstev za regres, čeprav smo dosegli precejšen uspeh. Danes v Sloveniji le manjši del delavcev ne prejema regresa za oddih. Zaradi zanemarjanja nekaterih meril, se sredstva za oddih v večini ne koristijo namensko. V predlogu za sindikalno listo 1977 je treba uveljaviti že dogovorjena izhodišča, namreč, da imajo regresna sredstva solidarnostne, socialne in ekonomske elemente. Ne smemo jih razumeti kot dodatek k osebnim dohodkom. Regres bi se moral koristiti samo namensko, dobiti bi ga moral samo tisti delavec, ki resnično organizirano letuje oz. aktivno koristi svoj dopust.

Ugotoviti moramo tudi, da višina sredstev za regres v Sloveniji zaostaja za drugimi socialističnimi republikami in pokrajinami.

Preventivno-zdravstveno letovanje: V ta sklop sodi tudi vprašanje zdravstvenega oziroma preventivnega okrevanja. Pri nas je razvita. Pa ne povsod. Namesto, da bi pravočasno z organiziranim in usmerjenim počitkom in preventivnim letovanjem ohranjali delovno sposobnost delavcev, pristajamo na vse večjo obolevnost, invalidnost, invalidske upokojitve itd. Gre za možnosti celoletnega preventivnega rekreiranja, ki nam ga v Sloveniji omogočajo zdravilišči kraji in naravni vrelci z vse večjimi možnostmi tudi za rekreacijsko aktivnost.

Skupnosti za oddih: Samoupravne interesne skupnosti za oddih bi se naj ustanovile v občini ali v okviru večjih gospodarskih ali družbenih asociacij. Skupnosti bi bile mesto, kjer bi se delavci dogovarjali o uresničevanju ciljev s področja oddiha delavcev, načrtovali izgradnjo, združevali oziroma usmerjali sredstva v skupne programe in reševali druga vprašanja s tega področja.

Telesna kultura in rekreacija: Tu smo dosegli v sindikatih zavidljive uspehe in pritegnili k tej dejavnosti izrazito visoko število delavcev. Normalno je, da smo sindikati močno razvijali delavske športne igre, saj očitno predstavljamo zelo privlačno in zanimivo obliko športno-rekreacijskih udejstvovanj. Tam, kjer ni pogojev za celoletno aktivnost, je treba razvijati take sisteme in programe, da bodo igre pomenile neko določeno ponazoritev stalnega udejstvovanja ekip.

(Nadaljevanje na 8. strani

Iz zapisnika odbora za družbeni standard

Odbor za družbeni standard je na svoji 29. seji dne 11. junija letos obravnaval informacijo o vlogah za kredite za stanovanjsko izgradnjo, odobritev zdravljenja po razpisu, odobritev posojil za vodovod in elektrifikacijo in točko razno.

Za odobritev posojil za individualno stanovanjsko izgradnjo je bilo vloženih 58 prošenj. Zaprošeni znesek vseh prosilcev znaša 2,960.000 din, razdelimo pa lahko odobreno kvoto 800.000 din in še ca. 32.000 din, kolikor so prostovoljno povečani obroki plačila dosedanjih koristnikov kredita.

Z namenom, da se razpoložljiva sredstva za posojila, ki so veliko manjša kot potrebe prosilcev, kolikor je najbolj mogoče pravilno in pravično razdelijo, je odbor sklenil, da se že dosedanja posojila evidenčno valorizirajo na podlagi splošnega indeksa cen, posebna komisija pa opravi vse potrebno, da bo odločitev o dodelitvi kreditov na prihodnji seji lažja. Za odobritev posojil za adaptacijo je vloženih 15 prošenj, zaprošeni znesek znaša 325.000 din, na razpolago pa je 200.000 din.

———

14-dnevno nadomestilo za stroške zdravljenja je odobreno naslednjim delavcem:

Silvi Krajnčec in Jakobu Hrepevniku v Rogaški Slatini, Katici Šeligo na Pohorju, Slavici Turnšek na Hvaru, Francu Mahnetu, Štefki Slivnik, Ani Ogrizek, Roziki Lesjak in Milici Plemenitaš v Čateških Toplicah, Mileni Junež in Vinku Sajko v Zdravilišču Laško, Milici Trontelj v Zdravilišču Dobrna, Ini Korbar in Vojku Novaku v Zdravilišču Slatina Radenci, Mariji Matzele v Zdravilišču Šmarješke Toplice.

Za odobritev zdravljenja sta prosili tudi Malčka Rosi in Vera Tanšek. Odbor jima zdravljenja ni odobril, ker sta zdravljenje koristili že dvakrat zaporedoma. Priporočil pa jima je, naj vložita prošnje za zdravljenje pri Občinskem sindikalnem svetu Šmarje pri Jelšah, kjer imajo za te namene predvidena sredstva.

———

Posojilo za gradnjo vodovodnih priključkov se odobri Lojzki Drofenik, Ivanki Ivič in Mariji Kidrič.

Posojilo za elektrifikacijo se odobri Vincencu Plavčaku.

———

Iz intervencijskega sklada se odobri inž. Vladu Čohu posojilo v znesku 20.000 din.

Zdraviliškemu pevskemu zboru se odobri akontacija v višini 20.000 din. **Z. E.**

Zaključki seje TOZD Polnilnica

Nove vrtine so zagotovile velike dodatne količine mineralne vode Donat in plina CO_2. V zvezi s tem so bili zgrajeni cevovodi, prizidek plinarne, montirane naprave za polnjenje nizkohlajene ogljikove kisline, tako v jeklenke, zlasti pa v bližnji prihodnosti tudi v avtocisterne. Pri določenih uporabnikih bodo montirane naše cisterne za ogljikovo kislino in s tem zagotovljena tudi prodaja našega plina CO_2. Novi vrelci vode Donat dajejo visokomineralizirano vodo Donat in kot že rečeno v velikih količinah tako, da se nekaj tednov le-ta že tudi uporablja za kopanje v novi terapiji, podana pa je seveda možnost mnogo večje polnitve v steklenice.

Že večletni načrt za proizvodnjo brezalkoholnih pijač se je glede na zadnja potrebna soglasja drugih proizvajalcev precej spremenil, z veliko gotovostjo pa bomo uvedli lastno proizvodnjo pijače Deit-jabolko, medtem ko bomo poleg naše vode še distributerji za radenski Deit-oranža in limona, da bi izpopolnili tako ponudbo, ki jo sedaj zahteva trg.

Ves navedeni razvoj je prerasel dosedanjo organizacijsko obliko poslovanja polnilnice in nujno terja določene spremembe. O njih smo že večkrat razpravljali v sami polnilnici ter skupaj s kadrovsko službo izdelali tudi konkretne predloge. Predloge za sistemizacijo novih delovnih mest, za ocenitev novih delovnih mest, za spremembo ocenitve delovnih mest in za ukinitev delovnih mest je na zahtevo TOZD Polnilnica obravnavala Komisija za sistemizacijo in analitično oceno in posredovala DS TOZD Polnilnica na odločanje naslednje:

— na novo se sistemizirajo delovna mesta vodja odpreme, delovodja v polnilnici, vodja tehnične službe vzdrževanja in plinarne, strojnik skupinovodja, vodja administracije v TOZD Polnilnica, glavni vratar in skladiščni delavec.

— Ukinejo in iz sistemizacije se črtajo vodja vzdrževalne skupine, trakist paletizer, nakladanje-razkladanje.

Največ problemov in premišljevanja, kako jih urediti najumestneje in hkrati pravično glede nagrajevanja, so predstavljala različna dela na predlaganem novem delovnem mestu skladiščni delavec. Že ničkolikokrat je bilo povedano in zapisano, da se delovni proces polnitve ne konča s samim skladiščenjem in nakladanjem vstekleničene mineralne vode, ampak da je skladišče s svojimi delavci v veliki meri tudi distributer do posameznih kupcev. Z drugimi besedami povedano to pomeni, da poleg opravil v skladišču skladiščni delavci opravljajo tudi dela kot sovozači (razkladalci, nakladalci) tovornih avtomobilov, ki razvažajo vodo kupcem. Ker pa so naročila in tako tudi razvozi sila neenakomerni, ni možno skoraj nobeno planiranje, ampak opravljajo isti delavci razna opravila navzkriž, ki si po teži dela niso enaka, predvsem pa tudi ne sorazmerno nagrajena. Tu pa se začno težave pri razporejanju delavcev na ta razna opravila.

Komisija, ki je imela nalogo pripraviti predlog za ustreznejši način stimuliranja skladiščnih delavcev, je na podlagi obširne razprave prišla do naslednjih ugotovitev in predlogov:

Ugotovitve

— Obračunavanje kilometrine sovozaču kot stimulacija za delo na razvozu in kot nadomestilo za povečane stroške prehrane na terenu je glede na čas, ko je bilo vpeljano in glede na sedanje spremenjene pogoje in naloge, ki so ga takrat narekovali, preživela oblika dodatnega nagrajevanja sovozačev.

— Fizično lažje delo na razvozu kot pri delu v skladišču, obenem pa večji prejemki, so interes in prizadevanje večine skladiščnih delavcev, da gredo raje na razvoz kot pa da opravljajo delo doma v skladišču, povečevali do takšne mere, da so si nekateri ob vzpodbudi šoferjev, ki so jih hoteli imeti za stalne sovozače, sčasoma ustvarili nekakšen privilegij stalnega razporejanja na razvoz in po možnosti na določene relacije.

— Ob takšnem stanju je bilo močno otežkočeno razporejanje delavcev na posamezna opravila v skladišču in transportni službi.

— Kilometrina kot stimulacija in nadomestilo za povečane stroške na terenu je izgubila svoj prvotni namen ob skoraj vsakodnevnih pojavih nevračanja sovozačev v skladišče, čeprav so z vožnjo zaključili še preden jim je delovni čas potekel.

— Zaradi nevračanja sovozačev po končani vožnji nazaj na delo v skladišče so bili prekomerno delovno obremenjeni delavci, ki so ostajali na delu v skladišču, ure dela pa so se vsem enako obračunavale in se je na podlagi tega izplačeval tudi enak učinek iz skupinske skladiščne norme.

— Z doslednim spoštovanjem zakonsko določenega delovnega časa bi se v daljšem časovnem razdobju nekaj sezonskih mesecev zanesljivo znižala potreba po sezonskih delavcih, kar bi imelo za posledico večji delovni efekt stalno zaposlenih in na podlagi tega tudi višji osebni dohodek.

— Za delo v skladišču, na razvozu pri traku oz. paletah, se od delavca ne zahteva nikakršna kvalifikacija, pač pa zadostna fizična moč. Zaradi narave dela v skladišču in transportu morajo biti skladiščni delavci mobilni v tem smislu, da po potrebi lahko primejo za eno ali drugo delo. Opredelitev vsakega od različnih opravil, ki jih mora izvrševati skladiščni delavec, za samostojno delovno mesto, mobilnost ovira ali celo preprečuje.

Predlogi

— Na novo se sistemizira delovno mesto skladiščni delavec. V opisu se zajamejo opravila delavca na tem delovnem mestu, ki jih izvršuje, ko dela v skladišču, ko je na razvozu in ko dela pri traku oziroma s paletami. V opisu delovnega mesta se posebej poudari, da delavec na tem delovnem mestu po potrebi izvršuje katerokoli od teh opravil, to je, da jih opravlja takrat, ko je razporejen na delo v posamezno grupo po razporedu, ki ga glede na nemoten proces dela določi pooblaščeni delavec. Ta naj bo vodja odpreme ali skladiščnik oziroma pomočnik skladiščnika, ki vodi delo v določeni izmeni.

— Fizična obremenitev je različna pri vsakem od opra-

(Nadaljevanje na 8. strani

Kadrovske novice

V mesecu maju so pridobili lastnost delavca v združenem delu naslednji delavci:

TOZD Zdraviliška dejavnost

1. Jože Mikolič, razporejen na delovno mesto kopalec za določen čas;
2. Nevenka Korbar, razporejena na delovno mesto kopalec za določen čas;
3. Marija Mauher, razporejena na delovno mesto čistilka v terapiji za določen čas;
4. Jožica Lotrič, razporejena na delovno mesto pomožni delavec v strežbi za določen čas;
5. Marija Blagotinšek, razporejena na delovno mesto blagajničarka v kuhinji za določen čas.

TOZD Polnilnica

1. Drago Polajžer, razporejen na delovno mesto nakladanje-razkladanje za določen čas;
2. Karl Gobec, razporejen na delovno mesto nakladanje-razkladanje za določen čas;
3. Slavko Sambolič, razporejen na delovno mesto nakladanje-razkladanje za določen čas;
4. Jože Koražija, razporejen na delovno mesto nakladanje-razkladanje za določen čas;
5. Mihael Kitak, razporejen na delovno mesto pomočnik skladiščnika za nedoločen čas.

TOZD Vzdrževalna dejavnost

1. Matjaž Libnik, razporejen na delovno mesto delavca v parku za določen čas;
2. Leopold Ogrizek, razporejen na delovno mesto paznik parka za določen čas;
3. Martin Lampret, razporejen na delovno mesto delavec v parku za določen čas;
4. Ignac Polajžer, razporejen na delovno mesto paznik parka za določen čas.

V mesecu maju so prenehali delati naslednji delavci:

TOZD Zdraviliška dejavnost

1. Alojz Matzele, razporejen na delovnem mestu upravljalec s črpalkami, sporazumno prenehal z delom;
2. Jurij Stadler, razporejen na delovnem mestu kuhar, sporazumno prenehal z delom;
3. Ivica Jurčič, razporejen na delovnem mestu šef rajona, sporazumno prenehal z delom;
4. Kristina Kamenšek, razporejena na delovnem mestu pomivalka, samovoljno zapustila delovno mesto.

TOZD Polnilnica

1. Avgust Kralj, razporejen na delovnem mestu nakladanje-razkladanje, odhod v JLA;
2. Janez Drofenik, razporejen na delovnem mestu nakladanje-razkladanje, odhod v JLA;

SDS Skupne službe

1. Matilda Sikošek, razporejena na delovnem mestu tajnica Centra v Mariboru, sporazumno prenehala z delom.

V mesecu maju je rodila delavka Marija Mlakar, pomožna sobarica — fantka.

K. T.

Zaključki seje DS TOZD Polnilnica

(Nadaljevanje s 7. strani)

vil delovnega mesta skladiščnega delavca, zato je delavec upravičen do obračuna in izplačila osebnega dohodka po osnovi, ki je za vsako opravilo različna. Izkustveno je ugotovljeno, da je delavec najbolj fizično obremenjen, ko dela pri traku, nekoliko manj, ko dela v skladišču, najmanj pa na razvozu. Na podlagi tega naj komisija za analitično oceno pripravi novo osnovno ocenitev za delovno mesto skladiščni delavec s tem, da se delavcu obračuna osebni dohodek po tej osnovni ocenitvi, kadar dela na razvozu, medtem ko se osebni dohodek za delo v skladišču in pri traku obračunava na podlagi ustreznega večjega števila točk. Predlog za ustrezno večje število točk naj da komisija za analitično oceno.

— Če delavski svet TOZD Polnilnica sprejme in uveljavi predlog iz prejšnjih dveh točk, naj istočasno sklepa tudi o tem, da se vsi delavci, ki so bili do sedaj razporejeni na delovnem mestu nakladanje-razkladanje in trakist paletizer, razporedijo na delovno mesto skladiščni delavec. V odločbi o razporeditvi mora biti jasno razvidno po kakšni osnovi se bo delavcu obračunaval osebni dohodek za posamezno opravilo znotraj delovnega mesta.

— Stimulacija za delo na razvozu in nadomestilo za povečane stroške prehrane na terenu v obliki kilometrine naj se za sovozača ukine in uvede stimulacija po steklenici. Sovozači se morajo vračati po končanem razvozu v skladišče, če je razvoz končan pred zaključkom delovnega časa in opravljati dela v skladišču ali iti na ponovni razvoz. Kadar so na razvozu dlje od rednega delovnega časa, se jim tako opravljene ure evidentirajo in po principu diferenciranega delovnika izravnavajo. Učinek se jim obračunava po stvarno opravljenih urah. Uvede naj se obvezno žigosanje kartic tudi za sovozače.

— Kilometrina se šoferjem obračunava po sedanjem načinu še naprej, tudi pri novem obračunu za sovozače.

— Osnova za določitev stimulativne tarife po steklenici za delo na razvozu izhaja iz analize dosedanjih prevozov po količini prepeljanih steklenic in izplačane kilometrine za te prevoze ter na podlagi temeljnega izhodišča, da sta za vsak razvoz potrebna dva sovozača. Dodatna stimulacija obstaja v tem, da v primeru, ko gre na razvoz samo eden sovozač in pri razkladanju pomaga šofer, delita stimulacijo odsotnega drugega sovozača edini sovozač in šofer.

— Tarife:

a) Pri razvozu s solo kamioni je tarifa 0,005 din po polni steklenici mineralne vode, in se obračuna za vsakega sovozača.

b) Pri razvozu s kamioni prikoličarji v skladiščih Ljubljana in Zagreb je glede na stalni razvoz z najmanj dvema prikoličarjema tarifa 0,0025 din po polni steklenici mineralne vode in se obračunava za vsakega sovozača.

c) Pri razvozu s solo kamionom, ko gre kamion s sovozačema v istem dnevu na ponovni razvoz, je tarifa 0,01 din po polni steklenici za ponovni razvoz in se obračunava za vsakega sovozača.

č) Pri razvozu s solo kamionom, ko gre na razvoz samo eden sovozač in šofer, in šofer pri nakladanju in razkladanju sovozaču pomaga, gre šoferju 50 % stimulacije manjkajočega sovozača, edinemu sovozaču pa se stimulacija obračuna po dvojni tarifi.

— V primeru pod črko »č«, ko je šofer, ki sovozaču pomaga, iz Prevozništva Donat, se za obračunano stimulacijo izstavi Prevozništvu Donat dobropis v neto znesku, prav tako se ta stimulacija obračuna šoferjem privatnikom v neto znesku. Dejstvo, da je šofer pomagal sovozaču, mora potrditi odgovorna oseba, ki jo je treba določiti.

— Primerna evidenca o sovozačih in o tem, ali je razvoz prvi ali ponovni v istem dnevu, se uvede na skladiščni oddajnici. Iz teh primarnih podatkov se sestavlja obračun pripadajočih prejemkov za vsakega upravičenca.

Komisija za sistemizacijo in analitično oceno je pri obravnavi predlaganega novega delovnega mesta skladiščni delavec, ki zajema tri grupe opravil, še posebej upoštevala izreden fizični napor, ko delavec opravlja dela pri paletiziranju in nato pri delu v samem skladišču polnilnice, kakor je tudi bilo predlagano. Skladiščni delavec bi torej bil stimuliran za svoje delo po treh različnih osnovnih ocenitvah, pač glede na to, koliko časa je delo opravljal na posameznem delovnem področju.

Delavski svet TOZD Polnilnica je o vseh predlogih razpravjal, menil, da so umestni in jih sprejel. Že zaradi večkrat omenjene mnogostranosti problemov (sedaj še tudi administrativnih) v zvezi z opravili na delovnem mestu skladiščni delavec, pa je menil, da je prav, kakor je bilo predhodno tudi pri delu komisije dogovorjeno, da se pred definitivno uvedbo tega delovnega mesta opravi še eno ali dvomesečna poizkusna doba, da bi mogli opraviti morebitne potrebne korekcije.

ČV

VRELCI — interno glasilo delovne skupnosti zdravilišča Rogaška Slatina. Glasilo izhaja mesečno v nakladi 750 izvodov in ga dobijo vsi člani delovne skupnosti brezplačno. Ureja ga uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik Stane Čuješ. Tisk in klišeji: ČGP Mariborski tisk.

Javno posojilo za ceste v SR Sloveniji

Namen, za katerega bodo porabljena sredstva posojila

Sredstva nabrana s prodajo obveznic bodo porabljena kot dodatni vir za financiranje novogradenj, rekonstrukcij in modernizacij magistralnih in regionalnih cest po srednjeročnem planu za obdobje 1976—1980 na območju Socialistične republike Slovenije.

Po navedenem srednjeročnem planu bo v tem času na območju SR Slovenije:

— modernizirano 728 km makadamskih cest;
— ojačano 601 km moderniziranih cest;
— rekonstruirano 216 km cest;
— na novo zgrajenih 117 km cest, od tega 36 km avto cest;
— zgrajenih 22 cestnih mostov in
— zgrajenih več podpornih zidov, obcestnih počivališč, zavarovanj železniških prehodov in odpravljeno več črnih točk.

Garant za posojilo

Socialistična republika Slovenija je prevzela obveznost, da bo imetnikom obveznic posojila za ceste izplačala vse obveznosti iz dospelih obveznic, če le-teh obveznosti ne bi plačala Republiška skupnost za ceste SR Slovenije.

Način vpisovanja in vplačevanja posojila

Vpis posojila in vplačilo vpisanega zneska opravijo:

— fizične osebe (delovni ljudje in občani) v temeljnih organizacijah združenega dela, delovnih skupnostih, krajevnih skupnostih in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter v vseh poslovnih bankah;

— pravne osebe (uporabniki družbenih sredstev) pri službi družbenega knjigovodstva.

Fizične osebe lahko vplačajo vpisani znesek posojila naenkrat ali v največ 24 mesečnih obrokih.

Pravne osebe lahko vplačajo vpisani znesek posojila naenkrat ali v dveh obrokih po predložitvi zaključnih računov za leto 1976 in leto 1977 s tem, da mora biti posamezni obrok vplačan do konca posameznega koledarskega leta.

Obrestna mera posojila

Obveznice se obrestujejo po 10 odstotni obrestni meri. Obresti se obračunajo in plačajo za nazaj, obenem z glavnico.

Za vplačane zneske posojila od 1. 5. 1976 do 31. 12. 1976 tečejo obresti od 1. 1. 1977 dalje (I. serija obveznic). Za vplačane zneske posojila od 1. 1. 1977 do 30. 6. 1977 tečejo obresti od 1. 7. 1977 dalje (II. serija obveznic). Za vplačane zneske posojila od 1. 7. 1977 do 31. 12. 1977 tečejo obresti od 1. 1. 1978 dalje (III. serija obveznic). Za vplačane zneske posojila od 1. 1. 1978 do 30. 6. 1978 tečejo obresti od 1. 7. 1978 dalje (IV. serija obveznic). Za vplačane zneske posojila od 1. 7. 1978 do 31. 12. 1978 tečejo obresti od 1. 1. 1979 dalje (V. serija obveznic).

Rok in način odplačila glavnice in obresti

Posojilo bo odplačano v petih letnih anuitetah (glavnica in obresti), ki dospevajo v izplačilo 1. julija vsakega leta. Prva anuiteta dospe v izplačilo 1. julija 1979.

Geslo za vpis posojila

Prispevajmo za boljše ceste, za večjo varnost na naših cestah, za hitrejši razvoj vsakega kraja, za skladnejši razvoj SR Slovenije in njeno boljšo povezanost v širše prometne tokove!

Republiška skupnost za ceste
Republiški odbor za izvedbo posojila za ceste

Sklepi in stališča . . .

(Nadaljevanje s 6. strani)

V sindikatih smo dajali premalo poudarka netekmovalnim oblikam športa in rekreacije, čeprav so tudi tu uspehi. Mnogo prostora je še, denimo hoje, tekov, plavanja, kolesarjenja, smučanja in streljanja do trim programov, športnih dnevov in popoldnevov, izletništva, gobarjenja, nabiranja gozdnih sadežev in podobnih družbenih akcij. Takšne oblike rekreacije omogočajo večjo masovnost, dostopne in zanimive so še za večje število delavcev ob manj zahtevnih vlaganjih.

Nikakor pa ne moremo biti zadovoljni z udeležbo delavk v športno rekreacijski dejavnosti. Poiskati bo treba takšne oblike dejavnosti, ki bodo vzbujale in pritegnile tudi žene.

S. Č.